

РИНОК ТУРИСТСЬКИХ ПОСЛУГ: ХАРАКТЕРИСТИКА, ФАКТОРИ РОЗВИТКУ

Середа А.В.

Науковий керівник – Влащенко Н. М., канд. екон. наук, доцент

Процес розвитку ринку туристських послуг представляє собою складну багатоступеневу систему розвитку взаємопов'язаних елементів, які знаходяться у тісному зв'язку, системній взаємодії та багатоаспектному інтенсивному взаємному впливі. Вихідними положеннями розвитку ринку туристських послуг є наступні:

1. Об'єктом ринкових відносин є туристичні послуги та комплексний туристичний продукт.

2. Ринок туристських послуг являє собою складну систему відносин між суб'єктами ринку – продуцентами туристських послуг, виробниками комплексного туристського продукту, посередниками та споживачами, яка регулюється як ринковими механізмами, так і суб'єктами державного регулювання та управління розвитком ринку.

3. Механізм формування та функціонування ринку туристських послуг полягає у постійному узгодженні попиту на туристичні товари та послуги, обумовленому туристськими мотивами, з їх пропозицією в умовах нерівномірності та полярності розвитку соціально-економічного простору.

Розвиток ринку туристських послуг у структурі національної економіки можливий за обов'язковому урахуванні впливу чотирьох груп факторів: організаційно-економічних; соціально-економічних; природно-кліматичних; культурно-історичних.

Організаційно-економічні фактори включають туристську інфраструктуру, нормативно-правову базу, обсяг попиту та його динаміку, обсяги економічних ресурсів, ємність ринку, інвестиційний клімат, податково-кредитну політику тощо.

Соціально-економічні фактори включають рівень доходу, життя та освіти населення, чисельність та структуру населення, наявність кваліфікованих кадрів тощо.

Природно-кліматичні фактори містять потужність, різноманітність природно-географічного потенціалу, сприятливість природно-кліматичних умов, стан навколишнього середовища тощо.

Культурно-історичні фактори включають наявність релігійних, культурних, історичних пам'яток, культурних цінностей, які формують прагнення до нових вражень та подорожей тощо.

В протидію ринко-формуючим факторам гальмування процесу розвитку здійснюється через специфічні загрози та ризики ринку туристських послуг, постійний моніторинг, та передчасне урахування яких обумовлює сталість зростання. Загрози та ризики розвитку ринку знаходять своє відображення як на мікрорівні – рівні туристських підприємств та інших суб'єктів ринку, так і на макрорівні – рівні національного ринку туристських послуг у цілому. Усі фактори, які формують ринок туристських послуг пропонується розділити на 8 груп, а саме: фінансові, інноваційні, інтелектуально-кадрові, політико-правові, поляризаційні, комунікаційні, екологічні, безпекові.

Сутність ринку туристських послуг доцільно розкрити, надавши характеристику його специфічним властивостям та ознакам, основними з яких є:

- компліментарність – характеризує наявність взаємодоповнюваності туристських товарів та послуг, так як придбання одних послуг призводить до необхідності придбання цілого комплексу інших послуг і товарів;

- субституція – характеризує можливість вільної взаємозамінюваності окремих компонентів (туристських послуг);

- поляризація туристського простору – підкреслює значну залежність діяльності суб'єктів ринку туристських послуг від рівня рівномірності розміщення об'єктів туристської інфраструктури, освоєння природно-рекреаційного потенціалу, рівня диспропорцій туристських потоків та кліматичних особливостей територій;

- територіальна роз'єднаність споживача та виробника - призводить до розриву в часі між придбанням продукту і його споживанням;

- схильність до сезонних коливань попиту – є результатом, насамперед, сезонності природно-кліматичних умов, а отже, залежних від цього видів туризму та рекреацій [1, с. 43];

- невіддільність, одночасність виробництва і споживання туристської послуги – пов'язана з такими її властивостями як нездатність до збереження, статичність та безпосереднє виробництво її у більшості випадків на місці надання;

- мультиплікативність ринку туристських послуг – пояснюється тісним взаємозв'язком та залученням у створенні комплексного туристського продукту різних галузей туризму, що спричиняє мультиплікативний вплив на виробництво супутніх товарів та послуг [2, с. 59];

- диверсифікованість туристського ринку – проявляється наявністю потужної сегментованості ринку та цінових ніш на ньому, ве-

ликої кількості різноманітних туристських послуг та різних за комплексністю туристських продуктів.

1. Жук І. З. Управління маркетинговою діяльністю суб'єктів туристичного бізнесу в Україні : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.03; Львівський національний ун-т імені Івана Франка. Львів, 2015. 214 с.

2. Зайцева В. М., Корнієнко О. М. Міжнародний туризм та глобалізація в сучасному світі // Вісник Запорізького національного університету. 2012. № 2(8). С. 55–65.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КЛАСТЕРІВ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ

Панченко І.Д.

Науковий керівник – Влащенко Н.М., канд. екон. наук, доцент

В актуальних економічних дослідженнях проблем розвитку туризму все більша увага приділяється так званому «кластерному підходу». Потреба у формуванні кластерів відзначається у багатьох програмах стратегічного розвитку [1, 2], у зв'язку з чим питання визначення туристичних кластерів, оцінювання їх впливу на економіку регіону, формування концепції розвитку кластерів є актуальними та своєчасними.

Незважаючи на активний розвиток кластерних структур у сфері туризму як в українських умовах, так і за кордоном досить мало уваги приділяється питанням створення кластерів у сфері дитячо-юнацького туризму (ДЮТ).

Що стосується України, то процес впровадження кластерної моделі розвитку регіонального туризму перебуває поки що на стадії зародження. Вперше кластерні технології почали застосовувати на Хмельниччині, як приклад можна навести туристичний та харчовий кластер у Кам'янці-Подільському.

Причини цього явища, багато в чому, обумовлені як особливостями ДЮТ (не завжди прибутковий характер цього напрямку для приватного бізнесу, підвищений рівень уваги до споживачів та їх безпеки тощо), так і необхідністю суворого контролю і регулювання з боку різних міністерств і відомств, чий функціональні обов'язки так чи інакше пов'язані із забезпеченням та захистом дітей та молоді.

Виходячи з класичних уявлень, механізми державного регулювання слід поділяти на прямі і непрямі. Прямі механізми передбачають безпосередню участь держави в процесі регулювання, непрямі ж передбачають опосередкований вплив держави на економічний розвиток. Однак процес кластеризації у сфері ДЮТ є складнішим соціально-